

Tibein; 4. Depinach, naselje (izginilo), pri Ponikvah (1451); Tybeiner (1480) sev. Šoštanja (izginilo). — Pod Děva je pač mišljena *Vesna*, beseda pomeni v Tolminskem isto kakor vešča. Krajevno ime „Děvin skok“ je slovanska pararela k nemškemu „Brunhildenbett“ (Symons, Heldensage², 656). Perun je pri Slovincih še zastopan z imenom rastline perunika fem. ‚iris germanica‘; Perkunji hrib, na katerega je često opozarjal Trstenjak, je pa v starejših oblikah zapisan kot Perkonigberg (1490), še starejša oblika je na žalost pokvarjena: 1441 Prewukiry, vsekakor to ne spada semkaj. Sicer je pa znan bog groma med nami kot Trętb, Trędъ; prim. trodovnik sb. Hauswurz, Donnerkraut. Krajevna imena: 1. Trotkova, Goričko: 1265 magna Tronkowe (pisano Cron-); 2. Trętov hrib, Traidersberg, sev. zap. Leobna: 1293 Truntisperch ob Leoben; 3. Trętnikъ pri Lienzu, Tirolsko: Trontnic (locus in comitatu Meginhardi l. 1075–1090, № 413 po Mon. Car.; 4. slično menda tudi Trętnikъ danes Trainting (vzhodno Antheringa): curia in Trünting l. 1115, 876, 6, Salz. Ukb. — *J. Kelemina.*

Na obranu.

Účelem vědeckého referátu jest, aby čtenář přesně zvěděl l, čemu a na základě jakých zdrojův autor učí a 2, co a na základě jakých zdrojů referent namítá.

Z referátu však páně profesorova čtenář nemůže si nijak představití obsah mojí rozpravy, založené na plásech a obrazech scenerií přírodních, kdežto místní jména jsou v nich pouhými, ovšem důležitými vignetami.

Předvedl jsem prozatím šestnáctero ve všem shodných scenerií, tudíž jevišť, a každé jest o třech souhlasných kulisách: 1) voda s prudkým proudem, 2) v levo od vody hora s velkým obzorem, 3) v pravo od vody skalní stěna; hora se stěnou tvoří více

méně úzkou temnou soutěskou. Kde se jména obou těchto kulis zachovala, nese hora název svatý, stěna buď epitheton čertovo, nebo se zove Děvin skok, Jungfernsprung. Jsou to tudíž vesměs kulturní jeviště, do nichž soustředil Slovan svoje dualistické představy o dvou světovládých mocnostech: dobrého světla a zlé temnoty v neustálém zápase. Z jevišť čertovských předvedl jsem šest, z děvinských devět. Z těchto patnácti jsou dvě nezřetelnější: čertovské nad horní Vltavou u Vyšího Brodu (Hohenfurt) v Čechách, děvinské nad Murou u Göstingu v Štýrsku:

Děva tu zřejmě zastupuje čerta ve všech devíti jevištích!

Jak nabylo slovo *děva* čertovského významu? To mohlo nastat pouze z jazyka, kde čert slove *deva* skutečně, totiž v Avestě, řeči iranského reformátora Zarathuštry, jenž daevy, dosavadní bohy, strhl do pekel, a tím nabylo božské jméno *daeva* d'ábelského významu. Služili tedy stejně též i démon slovanský, tož Slované přijali ho s dualistickou naukou Zarathuštrovou, neboť patnáct dualistických

jevišť slovanských samo o sobě to dosvědčuje. Z toho všeho vysvítá již předem, že slovanská kulturní jeviště jsou pouhou kopií předpokládaného originálu iranského.

Tato moje předpověď v zápětí se vyplnila, když slavný iranista Marquart objevil mně originál v soutěsce zvané *Mazdoran* na rozhraní iranskoturanském:

* hora *Mazdoran*.

--- skála *Kara dagh*
„Černá hora“.

Toto kulturní jeviště, v naší řadě šestnácté, dá se přesně datovati formou názvu *Mazdoran*, jenž se nese k božím jménům *Mazdāh Ahura* »moudrý Bůh«. Tato forma přichází pouze v nejstarší partii avestských hymnů, jež již autorem jest Zarathuštra sám; pravděpodobně žil kolem r. 900 př. Kr. (Bartholomae, *Zarathuštra Leben u. Lehre*. Heidelberg 1919). V novějších partiích Avesty čteme výhradně formu *Auramazda*.

Struktura iranského jeviště se kryje se slovanskými naprosto; dokazuje, že základ víry, jak ji hlásal Z., se nijak nezměnil ani mezi Slovany. — I jeviště slovanská možno datovati aspoň *ad quem*: r. 359 po Kr. byla přesazena část zajatých Sarmatae *Limigantes* z jižních Uher do Porýnska, a po nich zbylo kulturní jeviště *Jungfernsprung* u města *Dahn* (Rhein-Pfalz), shodné s druhými; byli to tedy Slované. Od časů Zarathuštrových až po toto přesazení uplynulo aspoň 13 století.

Dokud Slované se přidrželi svého dualismu, dovedli přesně lišit jméno *děvy* (mask.) satana ode jména *děvy* (fem.) panny; pokřesťení, nesměli však již nazývati čerta pohanským jménem *děva*, nýbrž biblickým jménem *djabol*; pak rozuměli názvu *děvin*

skok ve smyslu *děvin skok*, a po svém poněmčení *Jungfernsprung*.

Tim objasněna celá, romanticky naladěná záhada neočekávaně jedno-duše, a slovanskou mythologií zbaví nevídaných fantastů; že se budou zuby nehty bránit, ovšem marně, dalo se očekávat předem.

Jako první přihlásil se vážený pan referent; jemu shoda šestnácti kulturních jevišť nijak neimponuje, on zamítá jejich dualism z ohledu na prostonárodní pohádky o štvaném děvčeti, v nichž vidí »starodaven naravní mythus Slovanov« o třech božstvech: 1) *démon zimy* (vichru?), 2) *děva*, bohyně »pomladnega življenja«, 3) slunečný heros. Všechny tyto tři roztočivé veličiny jsou však holé výmysly všelijakých diletantů, jichž se pan ref. důvěřivě dovolává, n. př. otce *Ladislava*, že byl Čatež (prý *tabu* za čerta) »bog vetrov in viharja«, *Dom in Svet*, 1892, 377. Tam však čteme: »Čatъ je bil bog vetrov in nevihte. To imam zapisano, pa ne vém, kje sem dobil. Od tega božanstva je ime Čatež.« Co kde si velebný pán zvonit slyšel, panu ref. sotva po 35ti letech jest již tradicí. — *Pajek*, Črtice 226 vypravuje, že zlí duchové *Zlodej* a *Div* se přeli o duši někoho mlynáře; přibelhal šent se sekrou a duši odvedl. K tomu dodává pan ref.: »sekira daje slutiti, da je mišljen tukaj *Perun* ali *Trot*, ki nosi tako orodje«. [Pan ref. při tom odkazuje na pytle praštěného filosofa *Hanuše*, že *Děva* je dceř *Perunova* z *Letnice*. *Hanuš* to má od pověstného falsátora *Hanky*, jenž do náherného kodeksu *Mater verborum* z 13. stol. (v pražském *Museu*) padělal půldeváta sta českých glos; pod textem *Diana Latone et Jouis filia* vepsal: *Deuana Letnicina ů Perunoua dci*. — Pan ref. dosud věří,

že »znan bog groma med nami kot Tr atь...« Leč toto chlapisko rov-
něž Hanka vpašoval do Libušina súdu
(Zelenohor. rukopis), vlastního svého
podvrhu: *Trut pogubi sañ ljutú*. — I
ten Sítivrat jest Hankovo falsum
v Mater verborum: *Sýtiwrat, Satur-*
num pagani illum esse aiunt, qui pri-
mus ab Olimpo uenit, arma Jouis fu-
giens... Picus Saturni filius. Stracec
(Stračec) *Sitiuratonv zin* (syn).]¹ —

Z kulturních jevišť: šestnáctera
shodných scenerií, šestnáctera shod-
ných názvů, kde každý název s před-
mětem se přesně kryje, k nám pro-
mluvila ústa dualistických před-
káv našich přímo, bezprostředně. Po-
hádky však panu ref. trialism
hlásají. Jeho celá úvaha konec konců
bezděčně založena na podvodech Han-
kových, s pomnutím posledního půl-
století literatury mythologické; ta přes
všechnu svou zaostalost aspoň potud
zmoudřela, že folklor do mytho-
logie vůbec nepatří. A Hanko-
vy podvody důmyslně odkryl Adolf
Patera, Hankův druhý nástupce v
Českém Museu, a uveřejnil v roz-
pravě »České glosy v Mater verbo-
rum« v »Časopise Musea král. České-
ho« 1877, str. 491—513. Epochální tato
práce slaví letos padesátileté jubi-
leum; z Prahy do Lublaně cesta da-
leká!

V št. Hradci 5—IV—27.

Jan Peisker.

Niko Županić, Prvobitni Hrv-
vatí. (Zbornik Kralja Tomislava, str.
291—296. Izdala Jugoslavenska Akade-
mija znanosti i umjetnosti. Posebna
djela Jugosl. Akad., knj. XVII.) Za-
greb 1925.

Les Croates primitifs.

L'auteur est d'avis que les tribus

primitives qui portaient le nom de
Croates, n'étaient pas d'origine slave
mais plutôt d'une race étrangère pro-
venante de la Sarmatie Asiatique qui
s'étendait à l'ouest jusqu'au bas Don
(Tanaïs). Là, dans une colonie grecque
nommée Tanaïs, on rencontre pour la
première fois le nom de Croate
(*Χροάθος, Χροβάθος*) sur le monu-
ments en pierre, aux II et IIIe siècle
après Jésus Christ. Le nom y est
employé en nom personnel ou en nom
de famille. Ce qui signifierait que ces
gens — là auraient immigrés à Tanaïs
d'une contrée »de Croates« qui,
d'après l'auteur, se trouve quelque
part entre le Caucase occidental et
la côte orientale de la Mer d'Azov.
C'est là, en réalité, que l'auteur
a réussi à trouver la patrie primitive
des Serbes (voir son ouvrage »Les
Serbes de Plin et de Ptolomée«, Bel-
grade 1924), que l'auteur considère
alors déjà comme étant voisins des
Croates et des Tchèques de même
qu'ils l'étaient au commencement du
Moyen-âge sur le territoire de la haute
Vistule et de la Saale. D'après cette
théorie, les Croates ne se seraient
melés aux Slaves que plus tard, en
guerriers étrangers, soit déjà dans leur
vieille patrie transcaucasienne soit
après, dans leur nouvelle patrie dans
le bassin du haut Oder et de l'Elbe.
Etant arrivés là, ils se seraient sub-
jugés les indigènes, auraient organisé
des états primitifs, crée l'idée tradi-
tionnelle et nationale croate, mais ils
auraient disparu complètement dans
la masse slave subjuguée. Ce n'est que
le nom qui se soit conservé. Il est tout
naturel que les Croates aient conservé,
en conquérants, une place sociale pri-
vilégiée et qu'en soldats, ils l'aient
gardée.

¹ Kar je v oklepaju, je brezpredmetno, ker je g. referent zadevni sporni
odstavek pri korekturi sam črtal. — Ured.